

informațională poate aduce atât bine, cât și rău. Cultura informațională ar fi un impediment pentru subiectul comunicării, care l-ar feri de abuzul informațional.

În încheiere menționăm, că mass-media dispune de o forță reductibilă, contradictorie. Cu cât responsabilitatea jurnaliștilor și patronilor care dețin sursele mass-media va fi mai mare, cu atât și consumatorul va avea mai mare încredere în ceea ce se publică, fie pe suport electronic, fie pe cel tradițional.

Mass-media este denumită și ”puterea a patra”. Este necesar ca aceasta să funcționeze astfel, ca fiecare cetățean să simtă efectele ei pozitive asupra propriei dezvoltări și asupra dezvoltării societății contemporane.

Bibliografie selectivă:

1. <https://www.google.com/search?> citatî
2. Barometrul de Opinie Publică, 2015, noiembrie, p. 29; 2016, octombrie, p.26; 2017, noiembrie, p. 28.
3. Ibidem, 2010, noiembrie, p. 33-37; 2017, noiembrie, p. 27.
4. <https://www.google.com/search/www.anrceti.md/news>
5. Barometrul de Opinie Publică, 2010, noiembrie, p. 42; 2016, octombrie, p. 32; 2017. noiembrie, p. 34.
6. <https://www.google.com/search?> citatî
7. Handrabura Loretta, Un parcurs în derulare pentru un consumator și creator media avizat, în: Mass-media, 2017, decembrie, p. 14-16.

PROMOVAREA COMPORTAMENTULUI PROSOCIAL AL STUDENȚILOR PRIN MIJLOACELE EDUCAȚIEI FIZICE ȘI SPORTULUI

Goncearuc Svetlana, dr., prof. univ., USEFS
Samoteeva e Raisa, dr., conf. univ., USEFS

Summary.

In the research there is reflected the pro-social behavior problem and the results of the opinion analysis of the physical education teachers on its formation opportunity at the students during the physical education lessons. It exist a number of motives for initiation of the research. Teachers believes are preponderant inclined towards the physical aspect revaluation of the students, at the time that psycho-social aspects are reduced from lack of knowledge of methods for the formation of pro-social behavior.

Keywords: pro-social behavior, students, physical aspect, physical education.

Actualitatea și importanța temei. Formarea/dezvoltarea comportamentului prosocial al studenților constituie un imperativ strident al timpului, acesta fiind considerat un element esențial în procesul de socializare a personalității umane.

Abordarea psihopedagogică și psihosociologică a comportamentului prosocial denotă că este exploarat un câmp de cunoaștere unic, chiar dacă în cadrul lui pot fi identificate mai multe direcții de cercetare: înțelegerea proceselor psihice ale persoanei în contact cu socialul, determinarea stărilor emoționale și a comportamentelor de către factorii de mediu, percepția situațiilor sociale, formarea opiniilor, influența rol-statusurilor sociale asupra personalității etc. și înțelegerea funcționării societății, prin studiul raporturilor dintre indivizi și organizații sociale, prin cercetarea proceselor de socializare, de asimilare a modelelor sociale și de adoptare a valorilor sociale. [1]

Actualmente, expansiunea științelor educației apare ca un fenomen obiectiv, determinat de transformarea agenților educației (fixați aproape mecanic asupra unui singur rol, de transmițător/receptor de cunoaștere) în actori (care îndeplinesc mai multe roluri pedagogice și sociale) și chiar autori ai actului formativ (în procesul de dobândire a capacității de autoproiectare pedagogică). Ei sunt angajați să gireze inclusiv incertitudinea și imprevizibilul în cadrul “paradigmei celor 12 necesități” (afective, cognitive, sociale, valorice; de afeliere, de realizare, de autonomie socială, de participare ideologică; de atașare, de experimentare, de comunicare, de implicare axiologică), proprie educației postmoderne, care presupune dezvoltarea unor noi științe pedagogice sau despre educație, corespunzător unor cerințe psihosociale tot mai diversificate ale cuplului personalitate-societate.

Evoluția pedagogiei postmoderne are loc între două coordonate aparent opuse, dar complementare în fond:

a) prima coordonată delimitează procesul de lărgire și aprofundare continuă a obiectului său de studiu, educația, ca realitate psihosocială complexă, abordabilă prin “paradigma celor 12 necesități”, premisa multiplicării continue a științelor educației.

b) a doua coordonată proiectează linia de legătură necesară între toate științele educației, care poate fi trasată în termeni de (re)integrare sau de sinteză.[2]

Studiile efectuate asupra valorilor cu care operează tinerii și adulții au relevat că valorile individualiste au crescut în importanță în ultimele decade, ceea ce înseamnă că oamenii sunt mai interesați de beneficiile personale și le pasă mai puțin de ceilalți. În toate societățile există o nevoie tot mai mare de solidaritate, toleranță și dorință de a oferi ajutor. Deși tehnologia informației a oferit multor

oameni posibilitatea de a lucra singuri, în multe profesii, cooperarea cu alți oameni a rămas încă necesară.[3]

Abordarea psihosociologică a comportamentului prosocial este de dată relativ recentă, însă reflecții despre acest tip de comportament se regăsesc din Antichitate. Totuși marea majoritate a rezultatelor cercetărilor de psihosociologie cu privire la comportamentul prosocial au fost publicate după 1960, iar în evoluția acestora s-au conturat mai multe etape: la etapa inițială cercetările s-au centrat pe normele responsabilității și reciprocității; ulterior, cercetările au fost orientate spre identificarea factorilor care inhibă comportamentul prosocial, spre finele secolului XX au fost studiate probleme ce țin de locul, rolul și conținutul comportamentului prosocial. Actualmente, cercetările s-au concentrate în direcția determinării șmotivației comportamentului prosocial [3].

Ca și alte fenomene psihosociale, comportamentul prosocial este definit oricum diferit în lucrările studiate. Unii autori de referință utilizează termenul “altruism”, “comportament de ajutorare”, “pozitivă”, etc., în locul celui de “comportament prosocial” sau concomitent cu acesta.[4]

De multă vreme, educația fizică a fost tratată ca având un rol important în promovarea comportamentului prosocial. Realizarea acestui deziderat nu a fost totuși destul de consistent și deliberat. Un studiu extensiv a arătat că, în majoritatea lecțiilor de educație fizică, există o preocupare destul de mică pentru muncă în echipă și cooperare între studenți. [5]

Educația fizică și sportul implică valențe formative profunde, ce valorifică complexitatea fenomenului vizat.

În studiul nostru referitor la formarea comportamentului prosocial am aderat la autorii care reliefează notele esențiale ale conceptului în definierea comportamentului prosocial ce vizează ajutorarea, protejarea și sprijinirea dezvoltării celorlalți, realizate în mod conștient, intenționat; personalitatea umană, fiind considerată valoare socială supremă. Acest concept este acceptat mai amplu ca semnificație și mai adecvat pentru cercetarea inițiată.

Deși, formarea comportamentului prosocial constituie preocuparea mai multor cercetători interesați de problemele psihopedagogice și psihosociale ale domeniului educației fizice și sportului, analiza practicii educaționale infirmă existența unei experiențe marcante atât la nivel științific, cât și la nivel de o extinsă și durabilă aplicare educațională.

Aceste contradicții generează următoarea **problemă de cercetare**: determinarea și valorificarea comportamentului prosocial al studenților prin mijloacele educației fizice și sportului universitar.

Scopul cercetării constă în elaborarea aspectelor teoretico-metodologice ale formării/dezvoltării comportamentului prosocial la studenți într-un model didactic experimental, implementat în cadrul educației fizice și sportului universitare.

Obiectivele cercetării.

1. Analiza surselor teoretico-metodologice privind problema comportamentul prosocial.
2. Argumentarea imperativului de formare/dezvoltare a comportamentului prosocial la studenți prin mijloacele educației fizice și sportului universitar.
3. Cercetarea practicii de formare a comportamentului prosocial la studenți prin mijloacele educației fizice și sportului universitar.
4. Explorarea opticilor didactice pentru implementarea unui model pedagogic de formare/dezvoltare a comportamentului prosocial la studenți prin mijloacele educației fizice și sportului universitar.

Metodele de cercetare utilizate au fost: studiul și analiza cercetărilor psihopedagogice și psihosociologice, ancheta pe bază de chestionar, metode statistico-matematice, reprezentarea grafică.

Organizarea cercetării. Cercetarea a fost organizată în anul universitar 2017-2018, pe un lot de 96 profesori și antrenori din cadrul USEFS, eșantion reprezentativ pentru validarea datelor cercetării.

Am plecat de la premisa că analiza opiniei profesorilor - antrenori va permite obținerea unei imagini mai reale a importanței și valențelor comportamentului prosocial la studenți.

Chestionarul a inclus 9 subiecte cu mai multe modalități de răspuns: închise și deschise, cu variante alternative. În cercetare sunt reprezentate rezultatele studiului privind promovarea de către profesorii de educație fizică și antrenorii diverselor ramuri de sport a comportamentului prosocial al studenților prin educație fizică și sport.

Au fost oferite răspunsuri la următoarele subiecte:

1. Considerați că educația fizică și sportul universitar promovează comportamente prosociale?
2. Abilitățile prosociale sunt învățate la fel precum cele motrice?
3. Considerați că este necesar de a preda în procesul educației fizice și sportului abilități prosociale?
4. Cunoașteți o definiție a comportamentului prosocial?
5. Considerați că orele de educație fizică și activitățile sportive pot avea un efect favorabil asupra formării/dezvoltării comportamentului prosocial al studenților?
6. Care credeți că sunt efectele climatului motivațional caracterizat prin competiție asupra educației de educație fizică și a activităților sportive?
7. Care credeți că sunt efectele climatului motivațional cooperant la lecțiile de educație fizică și antrenamente sportive?
8. Considerați că orele de educație fizică ar putea să formeze comportamente prosociale și comportamente morale?
9. Puteți enumera câteva elemente ale comportamentului prosocial?

Referitor la importanța și necesitatea promovării comportamentului prosocial, 39% din profesori/antrenori consideră că în cadrul lecțiilor de educație fizică și antrenamentului sportiv pot fi formate, dezvoltate comportamente prosociale la studenți, dar au nevoie de cunoașterea unor metode adecvate, 46% cred că această formare ar fi realizabilă în mai mică măsură, deoarece lecția de educație fizică este orientată spre dezvoltarea fizică armonioasă a studenților, 15% - că nu ar avea nici o importanță lecția de educație fizică și sportul pentru formarea comportamentului prosocial al studenților.

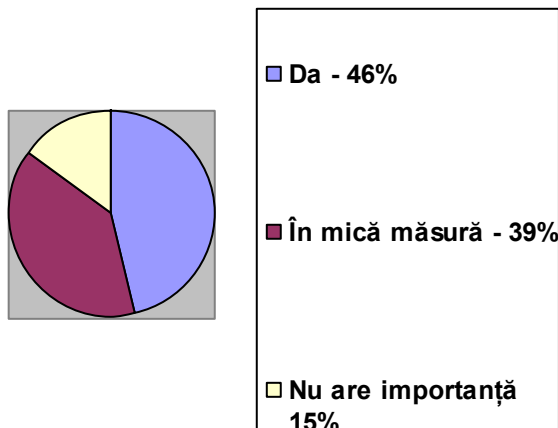

Fig.1. Importanța promovării comportamentului prosocial prin educație fizică și sport

Opiniile profesorilor și antrenorilor privind diferența dintre învățarea abilităților prosociale și a celor motrice în procesul educației fizice și sportului s-au divizat. Astfel 73% din cadrele didactice consideră că abilitățile motrice sunt mai importante pentru domeniul educației fizice și sportului, pe când 27% dintre acestea aderă la părerea că aptitudinile prosociale la lecția de educație fizică și activitățile sportive pot fi învățate în același mod ca și alte aptitudini prin activitate.

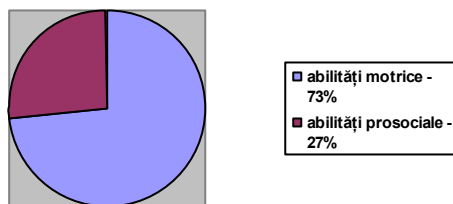

Fig.2. Diferența dintre învățarea abilităților prosociale și a celor motrice la lecția de educație fizică și antrenament sportiv

Potrivit opiniei antrenorilor, studenții își exercită frecvent aptitudinile sociale în timpul orelor de educație fizică și alte activități sportive decât, în alte ore la care participă. Prin urmare, educația fizică și sportul reprezintă un mediu favorabil și atractiv pentru organizarea activităților care presupun cooperare și comportamente prosociale susțin 79% din profesori/antrenori, 21% - resping această idee.

Astfel, cele mai importante aptitudini sociale acumulate în procesul activităților sportive sunt considerate: lucrul în grup și pentru grup; cooperarea pentru organizarea acțiunilor; ajutorarea partenerilor; respectarea regulilor; luarea deciziilor, acceptarea și asumarea responsabilităților; evaluarea partenerului și adversarului; respectarea adversarului; determinarea părților pozitive și a slăbiciunilor adversarului și utilizarea caracteristicilor adversarului pentru a-l învinge.

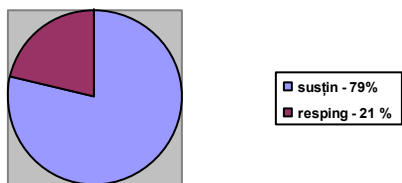

Fig.3. Predarea abilităților prosociale în procesul educației fizice și antrenamentelor sportive

Un număr foarte redus de cadre didactice și antrenori au putut defini comportamentul social, majoritatea dintre ei oferind doar unele elemente componente ale acestuia 26%, ceilalți au omis acest subiect.

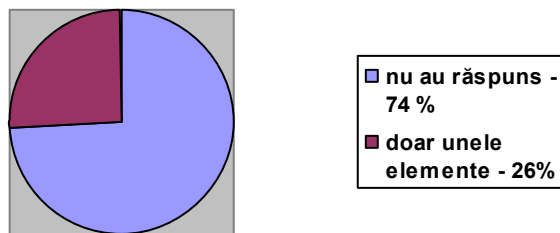

Fig.4. Cunoașterea definițiilor comportamentului prosocial

86% din subiecții cred că orele de educație fizică și antrenamentul sportiv ar avea un efect pozitiv asupra formării comportamentului prosocial al studenților, iar 14% - că efectele acestea sunt ne semnificative.

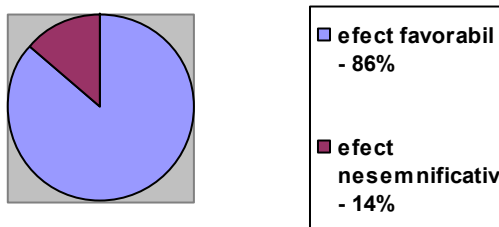

Fig.5. Efectele educației fizice și sportului asupra comportamentului prosocial

Cercetările au demonstrat că studenții din grupele academice cu un climat motivațional cooperant sunt mai înclinați să acorde ajutor decât cei la care climatul motivațional este caracterizat prin competiție [2].

Cercetarea noastră denotă că principalele efecte asupra comportamentului prosocial pe care le atestă climatul motivațional caracterizat prin competiție la lecții de educație fizică au fost menționate după cum urmează: 21% - afirmă că studenții atestă reacții de egoism, 17% - denotă apariția conflictelor, restul 62% - manifestă stări agresive.

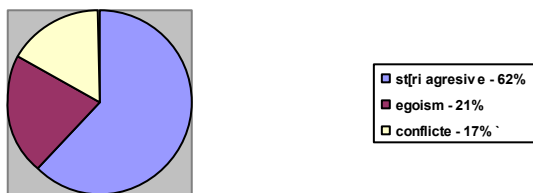

Fig.6 Efectele climatului motivațional caracterizat prin competiție

Profesorii sunt de acord că efectele climatului motivațional cooperant la lecțiile de educație fizică și antrenament sportiv sunt pozitive.

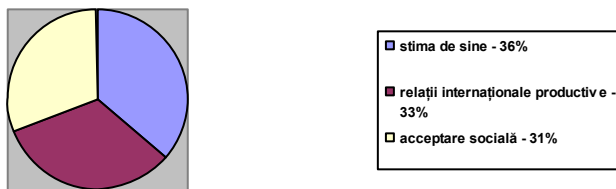

Fig.7 Efectele climatului motivațional cooperant

Chestiunile morale sunt în legătură cu relațiile interpersonale – consideră 27% din profesori/antrenori, moralitatea relaționează cu comportamentul prosocial – susțin 25% din ei, iar în cazul când studenții se confruntă cu un conflict moral, demonstrează un comportament prosocial – consideră 48%.

Fig.8 Relația dintre morală și comportament prosocial

Un număr modest de profesori/antrenori au enumerate elemente doar unele ale comportamentului prosocial al studenților și metode de formare/dezvoltare ale acestuia. Altruismul, empatia, construirea relațiilor interpersonale pozitive au fost calitățile cel mai frecvent acceptate.

Cunoașterea elementelor componente ale comportamentului prosocial de către cadrele didactice și antrenori denotă că majoritatea dintre ei – 36% consideră că altruismul este cel mai esențial element, 31 % indică formarea sentimentelor empatice, 24% - numesc relațiile interpersonale formate în activitățile fizice ca fiind definitorii pentru formarea comportamentului prosocial, 18% valorifică ajutorul fizic acodat în acest sens, ajutorul verbal – este remarcat doar de 10%, iar interacțiunile reciproce sunt menționate numai de 9% din cadrele didactice și antrenorii sportivi.

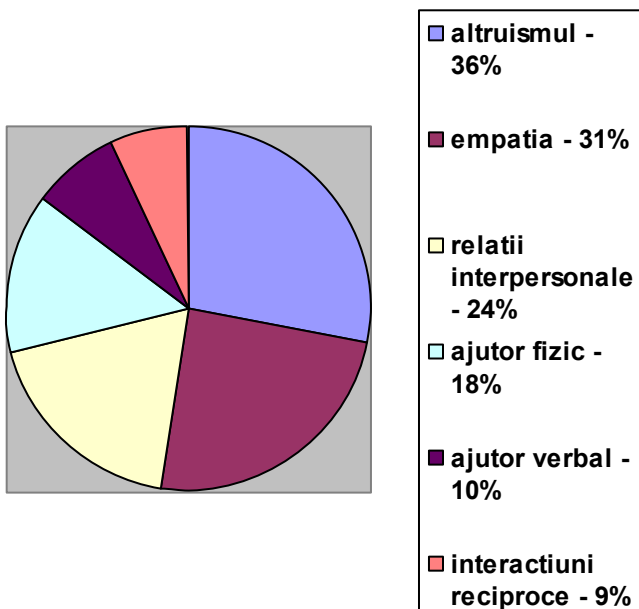

Fig.9 Elemente ale comportamentului prosocial

Concluzii:

1. Analiza literaturii psihopedagogice și psihosociale și cercetarea experimentală inițială au demonstrat angajamentul cercetărilor și practicienilor pentru problema formării comportamentului prosocial al studenților în procesul educației fizice și sportului.
2. Cadrele didactice și antrenorii au opinii destul de echilibrate privind necesitatea formării comportamentului prosocial la studenți în procesul educației fizice și sportului, însă indică că dispun de cunoștințe modeste privind tehnologiile didactice adecvate și utilizarea lor în activitatea practică a acestora.
3. Majoritatea profesorilor și antrenorilor chestionați consideră oportun de a promova comportamente prosociale la studenții de educație fizică, demonstrând conștientizarea valențelor pe care educația fizică și sportul le are în formarea și dezvoltarea personalității studenților.

Bibliografie:

1. Chelcea S., *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*, Ediția a III-a revizuită, Iași, Polirom, 2010, p.225.

2. Cristea S. Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației, Litera Educațională, 2012, p.31.
3. Crăciun M., *Psihologia educației fizice*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2009, p.154.
4. Nicolau A. *Psihologia socială*, Iași, Polirom, 1996, p.438.
5. Epuran M., Holdevici Ir., Toniță F. *Psihologia sportului de performanță*. București, FEST, 2001, p.53.

ARTA CĂRȚII MOLDOVENEȘTI ÎN PERIOADA ANILOR 1980-1990

Victoria Rocaciuc,
conferențiar cercetător, doctor în studiul artelor,
Institutul Patrimoniului Cultural al
Ministerului Educației, Culturii și Cercetării

Cartea moldovenească s-a afirmat la concursurile unionale anuale „Arta cărții” nu doar grație bazei poligrafico-editoriale, ci și sporirii calității de prezentare grafică și ilustrării a edițiilor publicate [1, p. 6]. Literatura social-politică, didactică, de popularizare, beletristică, cărțile pentru copii ofereau graficienilor numeroase posibilități pentru căutări și experimente, întru exprimarea personalității artistice. În prima jumătate a anilor '80 ai secolului al XX-lea editurile din republică au fost menționate cu circa 30 de diplome, inclusiv distincția supremă a Concursului Unional „Arta cărții” – diploma „Ivan Fiodorov” pentru prezentarea grafică, ilustrarea și execuția poligrafică a romanului „Călătoriile lui Gulliver” de Jonathan Swift acordată lui Ilia Bogdesco [1, p. 6].

Mihail Bacinschi pe atunci ilustra cu precădere cărțile pentru copii. Este diplomant al concursului republican de artă a cărții. În anul 1980, artistul a fost distins cu diploma de gradul III la Concursul republican de artă a cărții pentru ilustrarea lucrării de G. Botezatu „Clopoșelul fermecat”[1, p. 173]. Vladimir Bulba activa în domeniul graficii de carte și de șevalet, participa la expoziții republicane și unionale. Mihail Vacarciuc activa în domeniul graficii de carte și de șevalet, este diplomant al unui concurs de artă a cărții. A participat la expoziții republicane. Roman Ghimon a fost distins cu diplome la concursurile republicane și unionale de grafică de carte. Astfel, în anul 1979 pentru ilustrațiile la cartea „Bilin” artistul a fost distins cu diploma de gradul II la Concursul republican de artă a cărții. A doua diplomă de gradul II în 1984 i s-a decernat